

hariduskomisjon	
majanduskomisjon	JK
kultuuri- ja spordikomisjon	
kogukonnakomisjon	X
revisjonikomisjon	
sotsiaalkomisjon	
eestseisus	X

PÕLTSAMAA VALLAVOLIKOGU

O T S U S

Põltsamaa

03.02.2025 nr 1-4.2/2025/39

Arvamuse andmine Saduküla dolokivikarjääri keskkonnakaitseloa taotluse kohta

Asjaolud ja menetluse käik

Jõgeva maakonna Põltsamaa valla Tammiku küla territooriumil asub kohaliku tähtsusega Saduküla dolokivimaardla (registrikaardi nr 919, maardla kood MRD0000908). Maardlate registri andmetel on maavaraks dolokivi ning põhimaavara kasutamisotstarve on teedehitus ning ehitussegud. Mäeeraldis Saduküla mäeeraldis koodiga 1219 ja Saduküla paekivikarjäär koodiga 2646 on maardla detailandmete registrikaardil staatuses „taotletav“.

Marina Minerals OÜ (registrikood 11349875) on esitanud Keskkonnaametile Saduküla paekivikarjääri mäeeraldis keskkonnakaitseloa taotluse (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 28.06.2024 numbriga DM-129009-1, parandatud taotlus registreeritud 29.11.2024 numbriga DM-129009-7). Tulenevalt maapõueseaduse § 49 lõikest 6 edastas Keskkonnaamet 12.12.2024 kirjaga nr DM-129009-13 Põltsamaa Vallavolikogule tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks teate Saduküla paekivikarjääri keskkonnakaitseloa taotluse menetlusse võtmisest ja taotluse koos lisadega (registreeritud 13.12.2024 nr 7-6/2024/2370-1).

Saduküla paekivikarjääri mäeeraldis teenindusmaa pindala on 22,52 ha. Saduküla paekivikarjäär asub Jõgeva maakonnas, Põltsamaa vallas, Tammiku külas, jäädes riigi omandisse kuuluvale Kursi metskond 1 katastriüksusele (katastritunnus 61102:001:1070, pindala 103,6571 ha, 100% maatulundusmaa). Riigi kinnisvararegistris on objekti kood KV4906, valitseja Kliimaministeerium ja volitatud asutus Riigimetsa Majandamise Keskus.

Saduküla paekarjäär jääb Pedja jõe (kood VEE1023700) ja Kaave jõe (kood VEE1027200) vahele. Pedja jõgi jääb mäeeraldisest ligikaudu 1,3 km kaugusele idasuunda ja Kaave jõgi ligikaudu 1 km kaugusele läänesuunda. Taotletav mäeeraldis jääb metsaalale. Valdavas osas on esindatud segamets, kus kasvavad väga erineva vanusega puud. Mäeeraldisel idaosas on mets langetatud ning seal on tegu hetkel raiesmikuga. Mets on kohati liigniiske. Liigvee ärajuhtimiseks on taotletava mäeeraldisel lääneoos rajatud kuivenduskraav, mis juhib liigvee Tõrve oja ja sealt edasi Pedja jõkke. Taotletava mäeeraldisel idaosas kuivenduskraavid suunduvad Erneale kraavi kaudu samuti Pedaja jõkke.

Taotletav Saduküla paekivikarjääri mäeeraldis ei kattu teenindusmaa ei kattu looduskaitse- ega Natura 2000 alaga, samuti ei jää maa-alale kaitse all olevate liikide leiukohti ega elupaiku. Ligikaudu 1,5 km kaugusele põhja poole jääb Natura 2000 Tooni loodusala (kood RAH0000663) koos I kategooria kaitsealuse liigi must-toonekure elupaigaga (KKR kood KLO3000972). Looduskaitsealadest lähim on Pikknurme looduskaitseala (kood KLO1000715), mis jääb ligikaudu 2,8 km edela poole. Ligikaudu 3,6 km kaugusele kagusse jääb Kirikuraba looduskaitseala (kood KLO1000618). Kirdesuunas ligikaudu 850 m kaugusele jääb looduskaitsealune park – Sõe arboreetum (kood KLO1200437). Mäeeraldis kattub kogu ulatuses Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku alaga (kood LTA1000001).

Marina Minerals OÜ taotleb keskkonnakaitsealalt Saduküla paekivikarjääri mäeeraldisel kõrgemargilise ehituslubjakivi ja madalamargilise ehitusdolokivi aktiivse tarbevaru plakkide 4 ja 5 aT kaevandamiseks, vee juhtimiseks suublasse ja saasteainete viimiseks välisõhku.

Taotletava paekivikarjääri aktiivne tarbevaru 24.05.2024 seisuga on Saduküla paekivikarjääri mäeeraldisel plakkides järgnev: 4 aT plakk (kõrgemargiline ehituslubjakivi) taotletav varu on 1645 tuhat m³ ja sellest kaevandatav varu on 1507 tuhat m³, 5 aT (madalamargiline ehitusdolokivi) taotletav varu on 1892 tuhat m³ ja sellest kaevandatav varu on 1753 tuhat m³ (taotletava varu kogus kokku on 3537 tuhat m³).

Saduküla paekivikarjääri mäeeraldisel taotletakse seletuskirja kohaselt keskkonnakaitsealalt, et varustada Lõuna- ja Kagu-Eesti regioone (Jõgeva, Tartu, Põlva, Võru ja Viljandi maakonnad) üld- ja teedeehituseks vajaliku materjaliga. Saduküla paekivikarjääri mäeeraldisel taotletakse keskkonnakaitsealalt 30 aastaks ning seega kujuneb arvutuslikuks keskmiseks aastaseks kaevandamise määraks 120 tuhat m³. Sellise keskmise aastase kaevandamise mahu juures ammendatakse taotletav karjäär ligikaudu 27 aastaga ning keskkonnakaitseala kehtivuse perioodil jõutakse kaevandamisega rikutud maa ka korrastada.

Saduküla paekivikarjäär jääb valdavalt Siluri ladestu Llandovery ladestiku Raikküla lademe Raikküla kihistu avamusele, lõuna-kaguosa ka Devoni ladestu Narva lademe avamusele. Aluspõhja kivimeid katab 1,5 – 5,4 m paksune (keskmiselt 3,1 m) kvaternaarisetete setete kiht. Ülempleistotseeni aegse viimase jääaja Järva kihistu setetest lasub mäeeraldisel moreen ning enamasti lasuvad moreenil limnoglatsiaalsed setted (savi ja aleuriit).

Taotletavas Saduküla paekivikarjääris jääb kogu kasulik kiht keskmiselt põhjaveetasemest madalamale, seega tuleb kaevandamiseks sobilike tingimuste saavutamiseks karjäärist vett välja pumbata. Väljapumbataval veel tuleb eelnevalt lasta settebasseini(de)s selgineda. Minimaalselt tuleb kogu kasuliku kihi väljamiseks veetasel alandada umbes 13,5 m võrra. Kuivendusevee eesvoolu juhtimiseks on kaks võimalust. Vesi on võimalik suunata mäeeraldisel lääneservas asuva kraavi kaudu

1,7 km kaugusele lõuna-edelasse jäävasse Tõrve oja, mis omakorda suubub umbes 2 km kaugusel kagus Pedja jõkke ning mäeeraldisel idaservast 10 m kaugusele jäävat kraavi, mis suubub ligikaudu 130 m kaugusele Erneale kraavi, mis omakorda suubub ligikaudu 700 m kaugusel samuti Pedja jõkke. Veetaseme alandamisel 13,5 m võrra kujuneb geoloogilise uuringu hüdrogeoloogilise analüüsi alusel karjäärist väljapumbatava vee hulga hinnanguliselt 880 tuhat m³ aastas (ehk väljapumbatav vooluhulk $Q = 28$ l/s, suurvee perioodil e kevadine maksimaalne kuni $Q = 95$ l/s). Taotluse kohaselt ulatub põhjavee alanduse mõju karjääri servast kuni umbes 420 m kaugusele.

Geoloogilise uuringu käigus tehtud hüdrogeoloogilise analüüsi kohaselt ulatuks kogu kasuliku kihi kuivendamise korral (alandus 20 m) alanduse mõju ligikaudu 1,1 km kaugusele. Selle mõjuraadiuse piiresse jääb 16 majapidamist. Oluline mõju (>1 m) ulatuks ligikaudu 660 m kaugusele, mille raadiusesse jääb kuus majapidamist. Saduküla paekivikarjääris on kavandatud kaevandamine osaliselt vee alt, mille tulemusena on võimalik kaevandamise mõju ümbruskonna veerežiimile minimeerida.

Taotluse kohaselt saab killustiku väljaveoteena kooskõlastatult maaomanikega kasutada olemasolevat Tammiku teed nr 6110247, mis viib ligikaudu 1,2 km kaugusel kulgevale Tõrveotsa teele nr 6110012. Mõlemad on kruusateed ning lõiguti mitteavalikud. Seega tuleb keskkonnakaitseloa taotluse menetlemise käigus arendajal tingimused teede kasutamiseks maaomanikega kokku leppida. Tööde projekteerimisel tuleb muuhulgas hinnata kruuskattega teede kandevõimet. Ligikaudu 2 km lõuna pool jõuab Tõrveotsa tee asfaltkattega riigi kõrvalmaanteele Tammiku – Tõrve (nr 14194).

Taotluse seosed planeeringutega

Jõgeva maavanema 1. detsembri 2017 korraldusega nr 1-1/2017/305 kehtestatud Jõgeva maakonnaplaneeringu seletuskirja punkti 1.1. „Ruumilise arengu põhimõtted ja suundumused“ on planeeringu eesmärkide täitmise ühe peamise põhimõttena toodud välja roheline võrgustiku sidususe ja maastikuväärtuste hoidmise. Maakonnaplaneeringu punkti 3.1.7 kohaselt paikneb kavandatud mäeeraldis roheline võrgustiku kohaliku tasandi roheline koridori alal (K2). Rohelise võrgustiku eesmärgiks on toetada ökosüsteemide toimimist, säilitades ja luues tingimusi, mis tagavad ökosüsteemiteenused nagu puhas vesi, õhk, tootlik maapind, elurikkus, atraktiivsed puhkepiirkonnad jne. Roheline võrgustik aitab hoida looduslikku mitmekesisust ja rikastab inimese elukeskkonda ning toetab kaudselt majandust ja kogukondi. Roheline võrgustik hõlmab metsi, looduslikke rohumaid, poollooduslikke kooslusi, märgalasid, jõgesid, rannikuala, parke, ökodekte jne. Roheline võrgustik koosneb suurematest tuumaladest ja neid ühendavatest kitsamatest koridoridest. Võrgustiku tuumaladeks on sobiva pindala ja paigutusega loodus- ja keskkonnakaitseliselt väärtuslikud biotoobid (elupaigad), samuti alad, mis täidavad teatud puhvrirolli väliste keskkonnamõjude suhtes. Tuumaladel on keelatud püsiv ja pikaajaline loomade elutegevust (liikumist) takistav tegevus. Tuumalad on omavahel ühendatud koridoridega, milleks on enamasti maastiku joonelemendid – jõeorud ja lammialad, samuti omavahel ühendatud metsaosad ja metsasaared. Koridorid ühendavad struktuuri tervikuks, kus on võimalik liikide levik ja asurkondade genofondi vahetus ning sedakaudu lokaalsete looduskahjustuste korvamine ja mitmekesisuse taastootmine. Rohelise võrgustiku aladel on prioriteediks väärtuslike metsa- ja soolade säilitamine, erinevate liikide ja elupaikade hoid ning võrgustiku alade jätkusuutlik kasutamine.

Tuumala ja rohekoridori üldised kasutustingimused:

- Metsamaa raadamine rohelise võrgustiku aladel ei ole üldjuhul lubatud. Raadamise vajadusel tuleb maa sihtotstarbe muutmiseks koostada detailplaneering ja/või ehitusprojekt, v.a maavara kaevandamise korral.
- Olemasolevate karjääride laienemine peab lähtuma rohelise võrgustiku paiknemisest ning hinnata tuleb keskkonnale ja rohelise võrgustiku toimimisele tekitatavat mõju.

Rohevõrgustiku piire, maakasutus- jm tingimusi täpsustakse kohalike omavalitsuste üldplaneeringutega ja teiste asjakohaste planeeringutega.

Jõgeva maakonnaplaneeringuga uusi maardlaid ei ole määratud, kuna puudus teave nende juurde rajamise vajadustest.

Jõgeva maakonnaplaneeringu põhimõtted maardlate ja maavarade kasutamiseks:

1. III kategooria aladel on maavarade kaevandamisest olulisem maa-ala funktsioon (nt looduskaitse, tihedam asustus) ja seetõttu maavarade kaevandamine nendel aladel ei ole tõenäoliselt võimalik. Aladel, mis kattuvad maardlatega, kuid mida ei ole maavara väljamise (mäetööstusmaa) eesmärgil seni kasutusse võetud ning mida ei ole käesolevas planeeringus käsitletud kaevandamiseks perspektiivsena, määratlemine mäetööstusmaana on võimalik pärast maavara kaevandamise loa taotlemist ja selle saamist õigusaktidega sätestatud korras.
2. Kasutuselevõetud maardlates tuleb varud maksimaalselt ammendada ning alad majandustegevuse lõppemisel korrastamisprojekti kohaselt korrastada, et võimaldada maade edasist kasutamist.
3. Maardlate kasutuselevõtul II kategooria aladel vältida võimalusel alasid, mis asuvad väärtuslikel põllumajandusmaadel, väärtuslikel maastikel ja rohelisel võrgustikul. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb kaaluda eelnevalt kaasnevaid mõjusid väärtuslikele maastikukomponentidele.
4. Väärtusliku põllumajandusmaa, väärtusliku maastiku ja rohelise võrgustiku toimimise tagamisega arvestada kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel. Vajadusel lisada kaevandamisloale tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks.
5. Maavarade kaevandamise planeerimisel tuleb avaldada minimaalselt mõju maastiku ilmele, mullastikule ning puhkeotstarbelisele, metsanduslikule ja põllumajanduslikule kasutusele.
6. Tähelepanu tuleb muuhulgas pöörata ka kaevandamisega seotud transpordiga kaasnevatele negatiivsetele mõjudele.
7. Maardlate kasutuselevõtul lubja- ja dolokivikarjäärides arvestada olemasoleva probleemiga, et karjääris põhjavee välja pumpamisel jäävad lähedal asuvad kaevud kuivaks.
8. Maardlate kategooriaid ja kasutustingimusi täpsustatakse üldplaneeringute koostamisel.

Põltsamaa valla üldplaneering on kehtestatud 19.09.2024 otsusega nr 1-3/2024/39. Üldplaneeringu kohaselt on kavandatava maardla ala rohevõrgustiku tugiala (T) (joonis: väärtused ja piirangud). Üldplaneeringu raames on Jõgeva maakonnaplaneeringus 2030+31 määratletud rohevõrgustikku tänase Põltsamaa valla vajadustest lähtuvalt täpsustatud. Üldplaneeringu rohevõrgustiku lahendus tugineb Põltsamaa valla rohevõrgustiku analüüsile, mille raames on arvesse võetud valla poolt olulised looduskooslused ning väärtusliku maastikuga alad, et moodustuks terviklik, nii maakondlikult kui ka valla seisukohalt tähtsaid alasid hõlmav võrgustik. Analüüsi ka uute täiendavate rohevõrgustiku elementide määratlemise võimalusi ja asjakohasust planeeringualal. Rohevõrgustiku täpsustamisel on arvestatud maastiku iseloomu, korrigeerides rohevõrgustiku tugialade ja koridoride piire selliselt, et rohevõrgustiku alad ühtiksid paremini looduslike aladega ning kattuksid vähem asustusaladega ja suurte põllumassiividega. Tugialasid on laiendatud, haarates sisse

metsamassiivide alasid, aga ka soolasid, mis seni olid rohevõrgustikust välja jäänud. Rohevõrgustiku struktuurielementidena on määratud kolme tüüpi alasid: tugialad, koridorid ning kompensatsioonialad.

Üldplaneeringus on välja toodud rohevõrgustiku üldised tingimused:

- Kõik tegevused tuleb kavandada selliselt, et rohevõrgustik jääks toimima. Rohekoridori toimimist oluliselt mõjutavate ja seda muutvate tegevuste puhul tuleb vajadusel leida asenduskoridor. Rohevõrgustiku toimivust hinnatakse asukohapõhiselt ning kavandatava tegevuse täpsemaid asjaolusid arvesse võttes. Vajadusel võivad ametiasutused ja kohalik omavalitsus küsida täiendavat eksperthinnangut tegevuse võimaliku mõju kohta rohevõrgustiku toimimisele, arvestades seejuures võimalikku koosmõju lähipiirkonnas toimunud ja kavandatavate teiste tegevustega.
- Olulist ruumilist mõju põhjustava objekti planeerimisel rohevõrgustiku alale tuleb ette näha meetmed negatiivse keskkonnamõju leevendamiseks ning kompenseerimiseks.
- Olemasolevate karjäärade laienemisel ja uute kasutusele võtmisel peab arvestama rohelise võrgustiku paiknemisega ning hinnata tuleb keskkonnale ja rohevõrgustiku toimimisele tekitatavat mõju. Karjäärade laiendamisel rohevõrgustiku alal tuleb tagada rohevõrgustiku sidusus.

Üldplaneeringu lisa 1- analüüsid „Põltsamaa valla rohevõrgustik“ punkt 4.1.1 täpsustab muuhulgas maakonnaplaneeringuga määratletud rohealade kasutustingimused.

Lisaks eeltoodule on rõhutatud, et vajalik on säilitada ja parandada võrgustiku terviklikkust, sidusust ja vältida looduslike alade killustamist. Rohevõrgustikul paiknevat maakasutuse otstarvet ei ole soovitatav muuta. Juhul kui on vajadus otstarvet muuta, peab kavandatav tegevus sobituma rohevõrgustikku ning selle toimimist mitte kahjustama.

Kõrge keskkonnariskiga objekti planeerimisel rohevõrgustiku alale tuleb ette näha meetmed negatiivse keskkonnamõju leevendamiseks ning kompenseerimiseks. Raadamine rohelise võrgustiku aladel ei ole üldjuhul lubatud. Erandid on lubatud kaalutusotsusena, nt tehnilise taristu objekti või karjääri kavandamisel, olemasolevate objektide (maaparandussüsteem, elektriliinid jm) hooldamisel, põllumaadel jm vajalikul juhul. Muudatuste kavandamisel tuleb täiendavalt koostada eksperthinnang koos leevendavate tingimuste määramisega, tagamaks rohelise võrgustiku sidususe säilimine.

Kavandatav tegevus asub täpsustatuna rohevõrgustiku tugialal.

Analüüsi punkt 4.2. „Tugiala tingimused“ täpsustab tugialal tegutsemise tingimused konkreetsemalt. Säilitada tuleb tugialade terviklikkus ja vältida tuleb terviklike loodusalade killustumist. Üldjuhul ei rajata tugialale tootmishitisi. Erandjuhul, kui tugialale uue objekti kavandamine või maakasutuse muutmine on vältimatu, tuleb kaasata vastava ala ekspert, kui on oht, et rohevõrgustiku toimivus ei ole tegevuse elluviimisel tagatud. Sellisel juhul tuleb esitada eksperthinnang, mis analüüsib tegevuse mõju rohelise võrgustiku toimimisele ja pakub välja vajalikud leevendavad meetmed. Metsamaa sihtotstarbe muutmine tugialal on keelatud.

Üldplaneeringu lisa 2 joonis 2 kohaselt on taotletav mäeeraldis tähistatud kui „taotletav mäeeraldis“. Uue maardla kasutuselevõtmine kaevandamise eesmärgil toimub juhtumipõhiselt ja õigusaktides sätestatud korras. Kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel tuleb arvestada väärtusliku põllumajandusmaa, väärtusliku maastiku ja rohelise võrgustiku toimimise tagamisega. Vajadusel tuleb lisada kaevandamisloale tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks.

Maavarade kaevandamine tuleb planeerida selliselt, et kavandatava tegevusega avaldub mõju on minimaalne maastiku ilmele, mullastikule ning puhkeotstarbelisele, metsanduslikule, põllumajanduslikule, elu- ja ühiskondlikule kasutusele. Maardla kasutuselevõtul maavara väljamiseks tuleb võimalusel vältida ala, mis asub väärtuslikul põllumajandusmaal, väärtuslikul maastikul ja rohevõrgustikus. Juhul, kui nimetatud alal on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb eelnevalt hinnata kaasnevaid mõjusid. Rohevõrgustiku alal tuleb tagada võrgustiku toimimine. Maavaravaru kaevandamise lõppedes tuleb ala korrastada selliselt, et korrastatud ala sobituks väärtusliku piirkonnaga.

Kaevandamise kavandamisel ja laiendamisel ning olemasolevate lubade pikendamisel tuleb tähelepanu pöörata kaevandamisega seotud transpordi ning masinate ning seadmete tööga kaasnevatele keskkonnanahäiringutele (õhusaaste, müra) ning tagada, et tegevusega ei põhjustata olulisi keskkonnanahäiringuid naaberladele. Maavarade kaevandamisloa taotluste menetlemise käigus tuleb täpsustada tingimused, mida järgida väljapumbatava vee veekogusse juhtimisel ning väljapumbatavate veekoguste vähendamiseks.

Uue karjääri rajamine ei ole soovituslik elamu-, puhke- ja ühiskondliku objekti ning potentsiaalse turismipiirkonna lähedusse. Läheduse üle otsustakse asukoha ning kontekstipõhiselt. Kaevandamise põhilisemateks eeldusteks ja tingimusteks seoses asustusega on müra, vibratsiooni ja välisõhu kvaliteedi normidest kinnipidamine ning joogiveevarustuse säilitamine/tagamine. Kaevandamisloa taotlemisel tuleb arendajal tõestada, et see on võimalik, ning otsustajal veenduda, et nõuetest kinnipidamine on tagatud.

Keskkonnamõtjude hindamine

Keskkonnamõtju hindamise vajalikkuse üle otsustab otsustaja ehk tegevusloa andja. Keskkonnakaitseloa andja, seega ka keskkonnamõtjude hindamise üle otsustaja on Keskkonnaamet.

Saduküla dolokivimaardla maavara kaevandamise loa andmine ei ole keskkonnamõtju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõike 1 kohaselt olulise mõjuga tegevus. Keskkonnamõtju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõike 1 punkti 28 kohaselt on olulise keskkonnamõtjuga tegevus pealmaakaevandamine suuremal kui 25 hektari suurusel alal või turba kaevandamine suuremal kui 150 hektari suurusel alal või allmaakaevandamine. § 6 lõike 2 punkti 2 kohaselt peab otsustaja andma eelhindangu kui kavandatav tegevus ei kuulu paragrahvi 6 lõikes 1 nimetatute hulka. Eelhindang kas tegevusel on oluline keskkonnamõtju tuleb anda maavara kaevandamise, kaevis rikastamise või kaevandatud maa korrastamise taotlusele. Vabariigi Valitsuse 29.08.2002 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõtju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 3 lõike 4 kohaselt tuleb keskkonnamõtju hindamise vajalikkuse eelhindang anda muuhulgas pealmaakaevandamisele kuni 25 hektari suurusel alal. Seetõttu tuleb loa taotlusega planeeritavale tegevusele anda vastavalt keskkonnamõtju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõikele 2 eelhindang selgitamaks, kas planeeritaval tegevusel on oluline keskkonnamõtju. Eelhindangu andmisel lähtutatakse keskkonnamõtju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõikes 3 sätestatud kriteeriumidest.

Vallavolikogu seisukoht

Riigikohus on väljendanud seisukohta, et looduse kaitsmine (mitte maavarade uurimine ega kaevandamine) on riigi põhiseadusest tulenev ülesanne ja ühtlasi igaühe kohustus (RKPKJ 15.06.2021, 5-21-3, p 41). Riigikohus on leidnud, et looduskeskkond on pidevas muutumises ja

seetõttu võivad muutuda ka looduse kaitsmiseks vajalikud meetmed või nende rakendamise ulatus (RKPKo 15.06.2021, 5-21- 3, p 41). Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara. Keskkonnaamet küsib maapõueseaduse § 49 lõike 6 kohaselt arvamust esitatud kaevandusloa taotluse kohta. Kaevandamisloa andmise menetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse avatud menetluse ja maapõueseaduse sätteid. Loa andja kohustus on selgitada välja kõik asjaolud, millel on otsuse tegemisel määrav tähtsus. Loa andmisest keeldumise alused selgitab välja loa andja. Muuhulgas keeldutakse kaevandamisloa andmisest, kui kaevandamine on vastuolus riigi huvidega. Kohalik omavalitsus saab kaasa rääkida ja põhjendatud vastuväiteid esitada kogu maavara kaevandamise loa menetluse ajal.

Maapõueseaduse § 55 lõike 2 punkti 11 kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse arvamus loa väljastamisel siduv (kaevandamisloa andmisest keeldutakse juhul, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus kaevandamisloa andmisega).

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 5 kohaselt on Eesti loodusvarad ja loodusressursid rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Riigi huvi on õigel ajal ja õiges kohas ressursse kasutada, tagades seeläbi maavarade kui rahvusliku rikkuse säästliku kasutamise. Samuti on kaevandamise eesmärk kaevandamisloa omanikust ettevõtja ettevõtlusvabaduse kaitse, kuigi kaevandamisloa taotlejal ei ole õigustatud ootust luba saada. Samas tuleb ka arvestada, et kaevandus ja kaevandamine puudutab kohalikke huve ja õigusi, kuna kaevandamine toob paratamatult kaasa erinevaid häiringuid – müra, vibratsioon, kasvav liikluskoormus kohalikele teedele jne.

Kogu mäeeraldise ala on vastavalt Põltsamaa valla üldplaneeringu juhtfunktsioonile (rohevõrgustiku) mets. Maakatastris registreeritud katastriüksuse sihtotstarve on maatulundusmaa, mille valdav kõlvik on 99% ulatuses metsamaa. Üldplaneeringu lisa 2 joonisel 2 on välja toodud, et taotletav mäeeraldis on taotlemisel staatuses, ehk üldplaneeringu kohaselt kaalutletav juhtumipõhiselt. Muid maakasutuse piiranguid üldplaneeringuga ei ole kehtestatud. Sellest johtuvalt on katastriüksus ette nähtud esmalt metsakasvatuseks, millel on ka mäetööstusmaa potentsiaal arvestades üldplaneeringus sätestatud erisusi. Maavara kaevandamiseks ja töötlemiseks kasutatav maa on sihtotstarvete liikide järgi mäetööstusmaa. Katastriüksuse sihtotstarbe määramisel juhindutakse maakatastri seaduse § 18 tingimustest. Katastriüksuse sihtotstarve saab lähtuda planeeringutest ja mäetööstusmaa korral erandina (maakatastriseaduse § 18²) väljastatud maavara kaevandamise loast. Katastriüksuse sihtotstarve kuulub seega kaevandamisloa väljastamisel muutmisele ning toob kaasa raadamise. Üldplaneeringu lahendus ei välista antud kohal kaevandamisloa väljastamist, kuid seab selleks seoses asumisega rohevõrgustiku alal omad tingimused.

Põltsamaa Vallavolikogu on seisukohal, et rohevõrgustiku alal maatulundusmaa sihtotstarbe muutmiseks, mille toob vääramatult kaasa kaevandamisloa väljastamine, on vajalik taotlusele lisada üldplaneeringus välja toodud piisavas mahus ja põhjalikkusega eksperthinnang. Eksperthinnang peab andma vastused rohevõrgustiku toimimise jätkusuutlikkuse kohata.

Tallinna Ringkonnakohus on selgitanud haldusajajas number 3-22-2132, et kaevanduse rajamine võib lisaks keskkonnahäiringute tekitamisele suuremal või vähemal määral mõjutada kohalike inimeste harjumuspärasest elu- ja looduselukeskkonda ning nende heaolu. Kui kaevanduse otsene mõju on tugevam ja tuntavam vahetult karjääriga piirnevatel kinnistutel, siis puudutatud on sellest laiem kohalik kogukond. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõike 1 kohaselt on

omavalitsusüksuse ülesanne muuhulgas korraldada vallas või linnas valla või linna teede ehitamist ja korrashoidu. Taotluse kohaselt saab killustiku väljaveoteena kooskõlastatult maaomanikega kasutada olemasolevat Tammiku teed nr 6110247, mis viib ligikaudu 1,2 km kaugusel kulgevale Tõrveotsa teele nr 6110012. Mõlemad on kruusateed ning lõiguti mitteavalikud. Nimetatud tee on osaliselt munitsipaaltee ja osaliselt eratee. Eratee jaguneb omakorda avalikult kasutatavaks ja mitteavalikult kasutatavaks teeks. Seega on selle tee ehitamine ja korrashoid kohaliku omavalitsuse vastutusalas. Taotluse kohaselt tuleb tööde projekteerimisel muuhulgas hinnata kruuskattega teede kandevõimet. Põltsamaa Vallavolikogu hinnangul ei võimalda olemasolev Tammiku tee raskeliikluse kasutamist. Tee on ehitatud üksikmajapidamiste (talude) vajadusi arvestades ega oma vajalikkust kandevõimet. Tee on ehitatud maalise piirkonna majapidamiste teenindamiseks ja kulgeb vahetus läheduses eluhoonetele. Taotluses esitletud väljaveotee puudutab vahetult vähemalt kaheksat majapidamist. Samuti on asjakohane ära märkida, et vahetus läheduses asub turismile ja puhkemajandusele orienteeritud Trofee jahimaja.

Taotluses esitletud väide, et kavandatud karjäärist ligikaudu 2 km lõuna pool jõuab Tõrveotsa tee asfaltkattega riigi kõrvalmaanteele Tammiku - Tõrve (nr 14194) tee nr 14194 on väär. Nimetatud tee ei ole ei ole asfaltkattega, vaid on samuti väga kitsas ja kurviline kruusatee, mis on kohane kasutamiseks vaid kohalikke majapidamisi teenindavale transpordile. Nimetatud riigitee lõik puudutab 6 majapidamist. Kaheldav on rasketranspordi läbipääs katastriüksuste 61101:001:0317 ja 61801:001:1261 hoonete vahelisel lõigul ilma neid hooneid kahjustamata, liiklusohutusest rääkimata. Põltsamaa Vallavolikogu on seisukohal, et eeltoodule tuginedes tuleb kaaluda alternatiivse uue tee projekteerimist ning ehitamist kavandatud karjääri ja korraliku kandevõimega riigitee vahele.

Taotlusest ei selgu kavandatava kaevanduse mõju põhjaveele ning selle kaudu mõjualasse jäävate majapidamiste kaevudele. Väljatoodud veetaseme alandamise mõju ulatus ei ole üheselt mõistetav sisaldades vasturääkivusi ja ebatäpsusi ning ei ole tõendatud. Taotluses kasutatud mõjuraadiused on selgitusega nii arvutuste meetodika kui võimalike hälvete seisukohast ning erinevad senisest praktikatest varasemate kaevandustega võrreldes. Käsitlemata on kahanevate põhjaveevarude kaitsemeetmed. Kehtiva Põltsamaa valla üldplaneeringu kohaselt on kaevandamise põhilisemateks eeldusteks ja tingimusteks seoses asustusega müra, vibratsiooni ja välisõhu kvaliteedi normidest kinnipidamine ning joogiveevarustuse säilitamine/tagamine. Kaevandamisloa taotlemisel tuleb arendajal tõestada, et see on võimalik, ning otsustajal veenduda, et nõuetest kinnipidamine on tagatud. Põltsamaa Vallavolikogu on seisukohal, et majapidamiste veevarustuse halvenemise ärahoidmiseks ning veevarustuse tagamise kindlustamiseks tuleb kaevude seire ulatus suurendada 1,5 kilomeetrini kavandatud kaevandusest ning vastavad arvutused ja depressioonilehtri arvutusmeetodika tuleb konkreetselt välja tuua.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 16 sätestab kohustuse vältida keskkonnoahtu ja rakendada ettevaatusmeetmeid. Käitaja on kohustatud rakendama vajalikke meetmeid keskkonnoahtu vältimiseks ja kohaseid ettevaatusmeetmeid keskkonnoariski vähendamiseks. Käitaja peab enne sellise tegevuse alustamist, millega kaasneb keskkonnoaht või keskkonnoarisk, omandama teadmised, mis tegevuse laadi ja ulatust arvesse võttes on vajalikud keskkonnoahtu vältimiseks või ettevaatusmeetmete rakendamiseks.

Lisaks on Põltsamaa Vallavolikogu seisukohal, et taotluse lisamaterjalidest ei selgu mäeeraldisel taotletava kaevandamise alustamise vajalikkus. Viited varustuskindlusele on üldsõnalised ja ei arvesta kogu piirkonnas välja antud maavarade kaevandamislubade kogu potentsiaali täies mahus. Viited riigi

vajadustele on üldsõnalised ja ei ole ajakohased. Turu puudumise tõttu on lähipiirkonnas ooteseisus Puidivere karjäär ning Pikknurme karjäär, kus kaevandamisega ei ole alustatud. Taotlusest tuleb kõrvaldada ilmsed vead nagu joonise pealkiri „Järavere karjäär“, väide veetaseme alanemise ulatusest 1,1 km kaugusel kuni 1 cm jne.

Eelpool toodust tulenevalt näeb Põltsamaa Vallavolikogu vajadust täiendada taotlust väljatoodud puuduste kõrvaldamise näol, vajalike leevendusmeetmete esitamist ja arvestuste täpsustamist.

Otsus võetakse vastu eeltoodu ning kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 2 ja maapõueseaduse § 49 lõike 6 alusel.

1. Põltsamaa Vallavolikogu nõustub Saduküla dolokivikarjääri keskkonnakaitseloa taotlusega, kui on täidetud järgmised tingimused:

- 1.1. koostatakse Põltsamaa valla üldplaneeringus sätestatud eksperthinnang (või keskkonnamõju hindamine), mis peab andma vastused rohevõrgustiku toimimise jätkusuutlikkuse kohta;

- 1.2. kaalutakse alternatiivse uue väljaveotee ehitamist kavandatud karjääri ja korraliku kandevõimega riigitee vahele, vältides võimalikke majapidamistele põhjustatavaid häiringuid;

- 1.3. ettevaatusprintsipi kohaselt kaardistatakse (koos veetaseme mõõtmisega) kõik majapidamiste kaevud vähemalt 1,5 km raadiuses.

Otsust on õigus vaidlustada 30 päeva jooksul, arvates päevast, millal vaiet esitama õigustatud isik otsusest teada sai või oleks pidanud teada saama, esitades vaide Põltsamaa Vallavolikogule haldusmenetluse seadusega vaidemenetlusele kehtestatud korras. Otsuse peale on kaebeõigusega isikul õigus esitada kaebus Tartu Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku §-s 46 sätestatud tähtaegadel ja halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)

Indrek Eensalu

vallavolikogu esimees

Koostas: keskkonnaspetsialist Ain Valu

Kooskõlastas: majandusosakonna juhataja Kersti Paas, jurist Eva Panksepp, vallasekretär Merike Sumla

Eelnõu esitaja: Põltsamaa Vallavalitsus

Ettekandja: Keskkonnaspetsialist Ain Valu